

KO TE

KAHITI O NIU TIRENI.

HE MEA TA I RUNGA I TE MANA O TE KAWANATANGA.

PONEKE, PARAIRĒ, OKETOPA 16, 1885.

Panuitanga i raro i "Te Ture Whakaitikatika i nga Ture Whenua Maori, 1883."

(L.S.) WILLIAM F. DRUMMOND JERVOIS, Kawana.
HE PANUITANGA.

NOTEMEA kua whakataua te whenua i roto i te Kupu Apiti ki tenei ki etahi tangata Maori o Niu Tirenī i raro i etahi tikanga here, a kua puta te tonokia unuhia taua here:

Na he whakaatu tenei kia mohiotia ai tera ka unuhia tonutia te here i runga i taua whenua e Te Kawana, ina pahure nga ra e ono tekau i muri mai i te perchetanga o tenei Panuitanga ki te *Gazette* me te *Kahiti*.

He mea tuku atu i raro i te ringa o His Excellency Sir William Francis Drummond Jervois, Kawana o te Koronui o Niu Tirenī, he mea whakaputa ano i raro i te Hiiri o taua Koronui i te Whare o te Kawana i Poneke, i tenei te rua tekau ma iwa o nga ra o Hepetema, i te tau o to tatou Ariki kotahi mano e waru rau e waru tekau ma rima.

HONE PARANIHI,
Minita mo te Taha Maori.

ET TE ATUA TOHUNGIA TE KUINI!

KUPU APITI.

Ko tera pihi whenua katoa i te Takiwa o Koromaeno i te Kaute o Queen e rua tekau ma iwa e toru koata paati (29-75), i roto nui ake iti iho ranei, e mohiotia ana ko Parangu Nama 13, ko Nama 2,273 te nama, ko taua whenua katoa e mau na te whakaaturanga i roto i te Karauna Karaati kua oti te rehita i roto i te 55 o nga wharangi o te Pukapuka Nama 3 kei te Tari Rehita Tūiti i Akarana, i te Takiwa Porowinitanga o Akarana i te Koroni o Niu Tirenī e takoto ana.

Panuitanga i raro i "Te Ture Whakaitikatika i nga Ture Whenua Maori, 1883."

NOTEMEA kua whakaturia a Hoani Meihana Te Rangī-otu raua ko Irihapeti Mahuri hei Kai-tiaki i raro i nga tikanga o "Te Ture Whakahaere i nga Whenua Tuturu o nga Maori, 1867," me nga Ture Whakaitikatika i taua ture, mo nga take me nga paanga o Te Mananui Mahuri tangata Maori o Niu Tirenī, i roto i te whenua e mau nei te whakaaturanga i roto i te Kupu Apiti ki tenei, kei te takoto hoki te tikanga here ki runga ki taua whenua, a kua puta he tono kia unuhia aua here.

Na, he whakaatu tenei kia mohiotia ai e meingatia ana kia unuhia tonutia te here i runga i aua take me aua paanga, ina pahure nga ra e ono tekau i muri mai i te perchetanga o tenei Panuitanga ki te *Gazette* me te *Kahiti*, he mea kia taca-

ai e aua Kai-tiaki te reti i taua whenua mo nga tau e rua tekau-ma-tahi timata i te tekau-ma-toru o nga ra o Mei, 1884.

He mea tuhi i Poneke i tenei te rua tekau-ma-warū o nga ra o Hepetema i te tau o to tatou Ariki kotahi mano e waru rau e waru tekau-ma-rima.

HONE PARANIHI,
Minita mo te Taha Maori.

KUPU APITI.

TERA pihi whenua katoa i te Takiwa Porowinitanga o Poneke, kotahi mano eka i roto, nui ake iti iho ranei, ara ko taua whenua e karangatia nei ko te Whenua Rahui i roto i te Manawatu Wairarapa No. 1, ara ko te Eketahuna Poraka, i roto i te Takiwa o Wairarapa, ko taua whenua katoa e mau na te whakaaturanga i roto i te 48 o nga wharangi o te Pukapuka Rehita Karauna Karaati Nama 26.

PANUITANGA.

TE MAKARINI *Scholarships*.

Poneke, Hurae 29, 1885.

ERUA *Scholarships* e tukua ana i ia tau i te Karete Maori i Te Aute, Haaki Pei, ki nga tamariki Maori i puta ake to ratou matauranga i etahi, e £35 e puta ana i te tau ki ia tamaiti (a e rua hoki tau e puta ana ka mutu) ko ana *Scholarships*, he mea tuku i raro i nga tikanga kua whakatakotoria e nga Kai-tiaki o nga moni mo nga Makarini *Scholarships*. Kua oti te whakaatu ki roto ki "Nga Kupu Tohutolu mo nga Kura, 1884." Ka tu te uiuinga matauranga ki nga wahi e mohiotia ana e pai ana hei haerenga atu mo nga tamariki a te 14 me te 15 o nga ra o Tihema, 1885.

Ko nga tamaiti e mea ana kia uiuia ta ratou matauranga me tuku pukapuka atu ki te Kai-titiro Kura, i te Tari o nga Kura o Poneke, whakaatu i te ratou whiahi kia haere atu ratou ki te uiuinga matauranga, ko taua whakaaturanga me tuku atu i roto i te meera i mua atu o te 31 o nga ra o Oketopa, a haere ake nei.

Ko nga kape o nga pukapuka whakaatu i nga tikanga kua whakatakotoria e nga Kai-tiaki me te ahau o te pukapuka e meingatia ana kia tubia e te tamaiti e mea ana kia uiuia tonu matauranga kei nga Kai-whakaako o nga Kura Maori, nga Kura nohoanga tamariki, nga Hekeretari o nga Kura Pouta me te Hekeretari o nga Kura e takoto ana, a me tono atu ki a ratou.

NA TE POPA,
JAMES H. POPE,
Kai-titiro i nga Kura Maori.

“**T**HE Ture Reiti i nga Whenua o te Karauna me nga Whenua Maori, 1882,” me te Ture Whakatikatika i taua Ture.

Ki te tangata nana, ki nga tangata ranei na ratou nga whenua kua whakahuatia i roto i nga rooru whakaatu i nga utu o nga whenua Maori, kua tukua atu nei ki nga poari takiwa e mau nei nga ingoa i roto i te Kupu Apiti ki tenei, i raro i nga tikanga o nga Ture kua whakahuatia i runga ake nei me era atu Ture katoa e pa ana e whai tikanga ana.

NOTEMEA kua tukua mai he tono ki ahau Te Minita Whakahaere i nga Moni o Niu Tireni, e mau nei toku ingoa i raro iho nei, e nga poari takiwa e tetahi tangata ranei mo te taha ki a ratou, i raro i nga tikanga o “Te Ture Reiti i nga Whenua o te Karauna me nga Whenua Maori, 1882,” kia utua nga reiti e meingatia ana kia utua i runga i nga tikanga o aua rooru :

He panuitanga tenei ki a koutou ki ia tangata ki ia tangata o koutou, kia mohio ai koutou kua takoto nga rooru o nga whenua Maori ki nga tari o aua poari takiwa ko aua rooru he mea tuhi ki te reo Maori, a e whakaatu ana hoki i nga utu o nga whenua Maori kua whakahuatia i runga i aua rooru.

Na he tono tenei ki a koutou ki ia tangata ki ia tangata hoki o koutou nga tangata na ratou ana whenua kia utua e koutou ana reiti a te 12 o nga ra o Oketopa, 1885, i mua mai ranei o taua ra, me utu e koutou ana moni reiti i te tari o te poari o te takiwa i takoto ai ana whenua, tena te whakaturanga kei te Kupu Apiti.

KUPU APITI.

Te Ingoa o te Poari Takiwa.	Te Tari o te Poari Takiwa e utua ai nga Moni Reiti.
Te Rori Poata o Mahurangi ki Raro	Mahurangi.
Kaute Kaunihera o Manawatu ..	Foxton.
Rori Poata o Oruciti ..	Mongonui.
Kaute Kaunihera o Piako ..	Caunbridge.
Kaute Kaunihera o Rodney ..	Warkworth.
Kaute Kaunihera o Waikouaiti ..	Waikouaiti.
Kaute Kaunihera o Waitaki ..	Camaru.
Rori Poata o Katikati ..	Katikati.
Rori Poata o Oakura ..	Oakura.
Rori Poata o Suburban North ..	Nelson.
Rori Poata o Whakatane ..	Whakatane.
Kaute Kaunihera o Wallace ..	Riverton.
Rori Poata o Wallingford ..	Porangahau.
Rori Poata o Wirokimo ..	Otaki.

He mea tuhi nei toku ingoa i tenei te ono o nga ra o Oketopa, 1885.

JULIUS VOGEL,
Minita Whakahaere i nga Moni o te Koroni.

“**T**HE Ture Reiti i nga Whenua o te Karauna me nga Whenua Maori, 1882,” me te Ture Whakatikatika i taua Ture

Ki te tangata nana, ki nga tangata ranei na ratou nga whenua kua whakahuatia i roto i nga rooru whakaatu i nga utu o nga whenua Maori, kua tukua atu nei ki nga poari takiwa e mau nei nga ingoa i roto i te Kupu Apiti ki tenei, i raro i nga tikanga o nga Ture kua whakahuatia i runga ake nei me era atu Ture katoa e pa ana e whai tikanga ana.

NOTEMEA kua tukua mai he tono ki ahau Te Minita Whakahaere i nga Moni o Niu Tireni, e mau nei toku ingoa i raro iho nei, e nga poari takiwa e tetahi tangata ranei mo te taha ki a ratou, i raro i nga tikanga o “Te Ture Reiti i nga Whenua o te Karauna me nga Whenua Maori, 1882,” kia utua nga reiti e meingatia ana kia utua i runga i nga tikanga o aua rooru :

He panuitanga tenei ki a koutou ki ia tangata ki ia tangata o koutou, kia mohio ai koutou kua takoto nga rooru o nga whenua Maori ki nga tari o aua poari takiwa ko aua rooru he mea tuhi ki te reo Maori, a e whakaatu ana hoki i nga utu o nga whenua Maori kua whakahuatia i runga i aua rooru.

Na he tono tenei ki a koutou ki ia tangata ki ia tangata hoki o koutou nga tangata na ratou ana whenua kia utua e koutou ana reiti a te 19 o nga ra o Oketopa, 1885, i mua mai ranei o taua ra, me utu e koutou ana moni reiti i te tari o te poari o te takiwa i takoto ai ana whenua, tena te whakaturanga kei te Kupu Apiti.

KUPU APITI.

Te Ingoa o te Poari Takiwa.	Te Tari o te Poari Takiwa e utua ai nga Moni Reiti.
Kaute Kaunihera o Haaki Poi ..	Napier.
Th Rori Poata o Clive ..	Hastings.
Te Rori Poata o Egmout ..	Egmout, Taranaki.
Te Rori Poata o Karaka ..	Karaka, Drury.
Te Rori Poata o Manawatu ..	Palmerston, North.
Kaute Kaunihera o Mongonui ..	Mongonui.
Te Rori Poata o Otonga ki te Rarangi ..	Whangarei.
Te Rori Poata o Portobello ..	Portobello.
Te Rori Poata o Pataraimaka ..	Pataraimaka.
Te Rori Poata o Waikohu ..	Waikohu e tata ana ki Kihipane.
Te Rori Poata o Wairoa ..	Wairoa ki te Tonga, Akarana.

He mea tuhi nei toku ingoa i tenei kotahi tekau ma wha o nga ra o Oketopa, kotahi mano e waru rau e waru tekau ma rima.

JULIUS VOGEL,
Minita Whakahaere i nga Moni o te Koroni.

KOOTE WHENUA MAORI, NIU TIRENI,
TAKIWA O KHIIPANE.

I RUNGA i te whakataunga a te Kooti i tu nei ki Hehitingi, i te Takiwa kua oti nei te whakahuatanga i runga ake nei i te 1 o nga ra o Tihema, 1884, i runga hoki i te whakaturanga o tetahi kereme papatupu kia whakawakia te putake ki tetahi whenua i te Takiwa o Akarana, ko Pohokura te ingoa :

I runga hoki i tetahi tono a nga tangata kia whakawakia tuarantia taua kereme i tehia mai nei ki tenei Kooti i roto i nga mara e toru i muri iho o taua whakataunga i runga i te ratou pouri :

Na, ko, ahau, ko Hone Uruni Maketanara, te Tumuaiki Kaiwhakawa o taua Kooti i runga i te mana kua tukua mai nei ki ahau mo taua mahi, ka whakaatu atu nei kia whakawakia tuarantia taua kereme a te Wenerei, a te 4 o nga ra o Nowema, ana tu te Kooti ki Tarawera i te huarahi o Taupo.

He mea tuhi i Akarana, i te 8 o nga ra o Oketopa, 1885.
NA MAKETANARA,
Tumuaki Kaiwhakawa.

I taia i runga i te Mana o te Kawanatanga o Niu Tireni e GEORGE DIBSBURY, Kai-ta o te Kawanatanga, Poneke.